GEMEENTE BEESEL

Gemeentebeschrijving Beesel

Inhoudsopgave

1. Inleiding

2. Bodemgesteldheid

3. Grondgebruik

3.1 Agrarisch
3.2 Niet-agrarisch

4. Infrastructuur

4.1 Wegen
4.2 Waterlopen
4.3 Spoorlijnen en tramlijnen

5. De gemeente Beesel, nederzettingen

6. Conclusies

Literatuurlijst

Kaartmateriaal

Gemeentebeschrijving Beesel

1. Inleiding

1.1 Gemeente Beesel
p.a. Raadhuisplein 1
5953 AL Reuver
Provincie Limburg
Inventarisatiegebied Maasvallei
Aantal inwoners : 12.544 (1-7-1989)
Oppervlakte : 29,20 km2
Nederzettingen : Beesel, Bussereind, Leeuwen, Meerlebroek, Offenbeek, Reuver, Rijkel.

1.2 De gemeente Beesel, deel uitmakend van het inventarisatiegebied Maasvallei, grenst aan de noordzijde aan de gemeente Belfeld. De oostelijke begrenzing wordt gevormd door de Nederlands-Duitse rijksgrens. Aan de zuidzijde is de gemeente Swalmen (inventarisatiegebied Midden-Limburg) gesitueerd. De westelijke begrenzing met de gemeenten Neer en Kessel (inventarisatiegebied Limburgs Peelgebied) wordt gevormd door de rivier de Maas.
De gemeentegrenzen van Beesel hebben in de periode 1850-1940 geen wijzigingen ondergaan.

De kern Beesel heeft de status van beschermd dorpsgezicht.

2. Bodemgesteldheid

2.1 De westelijke begrenzing van de gemeente Beesel wordt gevormd door de Maas. Het dal van deze rivier is bedekt met klei. Direct oostelijk, evenwijdig aan de Maas, ligt in het rivierdal een vlakkere opduiking. De kernen Reuver en Beesel liggen aan de rand van het rivierdal op de hogere zandgrond.
De hogere zandgrond strekt zich uit over een groot deel van de gemeente. Aan de Maas ten westen van de kern Beesel ligt een grote waterplas. Deze is ontstaan als gevolg van de grindwinning. Door de kern Beesel stroomt van zuidoost naar noordwest de Tas- of Huilbeek. In het dal van deze beek bevinden zich klei-afzettingen. Dit geldt eveneens voor het dal van de Schelkensbeek, deze stroomt ten oosten van de kern Reuver.
In het oostelijk deel van de gemeente ligt langs de Nederlands-Duitse rijksgrens een brede strook lagere zandgrond. In de noordoostpunt van de gemeente Beesel ligt een vlakkere opduiking.
De gemeente Beesel bevindt zich op het hoogste punt nabij de rijksgrens op ongeveer 29 meter +NAP, en op het laagste punt nabij de Maas op 16 meter +NAP.

3. Bodemgebruik

3.1 Agrarisch

De agrarische sector speelt m.n. in de kern Beesel vanouds een belangrijke rol. De kern Reuver kende al vrij vroeg keramische industrie van enige omvang. De aanwezige klei leende zich bijzonder goed voor de fabricage van dakpannen e.d.

Begin negentiende eeuw was het bodemgebruik geheel gericht op agrarische doeleinden. De Tranchotkaart toont de situatie zoals in het eerste kwart van de negen- tiende eeuw. Kleine gedeelten van het rivierdal van de Maas waren in gebruik als weiland.
Het betrof een gebied in de Maasbocht ten zuid-westen van de kern Beesel en een ander klein gebied ten westen van de kern Reuver. Van zuidwest naar noordoost strekte zich vervolgens een brede strook akkerland uit. De kernen Rijkel en Beesel bevonden zich temidden van dit akkerland. Langs de Huilbeek lag een broekbos. Ten oosten van de kern Beesel droeg dit bos de naam Nieuwenbroek. Ten zuiden van de kern Rijkel was een bosgebied gesitueerd genaamd Alenberg.
Ten zuidoosten van de kern Beesel lag een groot heidegebied genaamd Bakheyde. In het zuidelijk deel van dit gebied lagen moerasachtige gronden. Oostelijk van Beesel lagen uitgestrekte bossen, in het noordoosten overgaand in heide. Ten noorden hiervan lag de kern Reuver, temidden van akkerland.
De Schelkensbeek stroomde ten oosten van de kernen Reuver en Offenbeek van zuid naar noord door de gemeente. Langs deze beek bevond zich boombegroeiing. In de noordoostpunt van de gemeente lag een gebied met heide en naaldbos.
In het oostelijk deel van de gemeente strekte zich langs de Nederlands-Duitse rijksgrens een groot heidegebied uit. In dit heidegebied bevonden zich enkele vennen en moerassen zoals het Beeselse Broek en het Meerle Broek.

In de periode tussen het eerste kwart van de negentiende eeuw en circa 1935 traden enkele veranderingen op in het agrarisch bodemgebruik.
Langs de Maas bevonden zich op beperkte schaal weilanden. Oostelijk hiervan lagen afwisselend akkerland en bos. Tussen de kernen Beesel en Reuver was een bosgebied gesitueerd genaamd Lommerbergen. Het heidegebied ten zuidoosten van de kern Beesel was grotendeels ontgonnen en gedeeltelijk met loofbos beplant. Een gedeelte van het bosgebied ten oosten van de kern Beesel was omgezet in akkerland.

Het grote heidegebied langs de rijksgrens met Duitsland was grotendeels ontgonnen en omgezet in wei- en akkerland. Een deel van het heide- en bosgebied in de noordoostpunt van de gemeente was omgezet in weiland.

Het agrarisch bodemgebruik heden ten dage geeft het volgende beeld te zien. Langs de Maas, ter hoogte van de kernen Reuver en Beesel, bevinden zich weilanden. Tussen beide kernen ligt van zuidwest naar noordoost een smalle strook akkerland met randbebouwing. Ten zuiden van de kern Beesel ligt een oudbouwland- gebied met randbebouwing, afgewisseld met loofbos en kleinschalige landbouw. In het dal van de Huilbeek bevinden zich broekbossen en vochtige weilanden.
Het oostelijk deel van de gemeente wordt vrijwel geheel in beslag genomen door een grootschalig landbouwgebied. Tegen de Nederlands-Duitse rijksgrens ligt een smalle strook met nattere weilanden.
Ten noordwesten van de kern Reuver is een smal loofbosgebied gesitueerd. Oostelijk van deze kern bevinden zich grootschalige landbouwgebieden. Ter hoogte van het vroegere heidegebied in de noord-oostpunt van de gemeente ligt een kleinschalig landbouwgebied.

De woeste gronden die in het begin van de negentiende eeuw in de vorm van moerassen en heidevelden een groot deel van het grondgebied van de gemeente Beesel in beslag namen, werden in de loop van de tijd grotendeels ontgonnnen. Nadat de woeste gronden op basis van franse wetgeving in het eerste kwart van de negentiende eeuw in handen van gemeenten waren gekomen, werd vanaf 1825 een deel van de grond aan particulieren verkocht. Na 1870 kwamen de ontginningen echt op gang. In de gemeente Beesel vonden de ontginningen op een tweetal wijzen plaats. Het moerasgebied ten zuidoosten van de kern Beesel was drooggelegd en deels ontgonnen tot akkerland, deels beplant met loofbos. Het grote heidegebied langs de Nederlands-Duitse rijksgrens was ontgonnen en vrijwel geheel omgezet in akker- en weilanden. Op enkele percelen was naaldbos aangeplant.

Omtrent de verkavelingssituatie begin negentiende eeuw kan worden geconstateerd dat het bestaande loofbos in percelen met een rechtlijnig patroon was verdeeld. De weilanden waren vaak in kleine smalle stroken verdeeld. Omtrent het akkerland geeft de Tranchotkaart geen uitsluitsel.

De topografische kaart vervaardigd rond 1935 toont aan dat zowel zuidelijk van de kern Beesel als langs de Nederlands-Duitse rijksgrens omvangrijke ontginningen hadden plaatsgevonden. De nieuwe percelen bos, wei- en akkerland bestonden uit vrij grote kavels met een rechtlijnig patroon.

3.2 Niet-agrarisch

Rond 1860 kwam in Beesel-Reuver de eerste industrie tot ontwikkeling.
De dakpannen- en steenfabrieken betrokken hun grondstof uit de directe omgeving. In 1866 telde de gemeente Beesel een dakpannenfabriek, in 1890 was dit aantal toegenomen tot vijf. In 1914 waren nog drie fabrieken in bedrijf. Kaartmateriaal vervaardigd rond 1935 maakt melding van pannenbakkerijen tussen de kernen Reuver en Offenbeek.
Naast dakpannenfabrieken kende Beesel ook steenfabrieken. In 1914 betrof het een viertal fabrieken. Kaartmateriaal vervaardigd rond 1935 maakt melding van een steenfabriek. Dit bedrijf was ten noordwesten van de kern Beesel gesitueerd. Deze fabriek is nog steeds in bedrijf.

4. Infrastructuur

4.1 Wegen

Uit kaartmateriaal vervaardigd rond 1810 blijkt dat de gemeente Beesel over een weinig ontwikkeld wegennet beschikte. De belangrijkste verbinding was de weg van Roermond naar Venlo. Deze weg doorkruiste de gemeente van zuid naar noord, passeerde de kern Beesel aan de oostzijde, en sneed vervolgens de kern Reuver in twee delen. Het verdere wegennet bestond uit een aantal onverharde interlokale wegen. Een weg liep ongeveer evenwijdig aan de Maas en verbond de gemeente Swalmen (inventarisatiegebied Midden-Limburg) met de kernen Rijkel en Beesel. Ten noorden van de kern Beesel liep een weg langs de Maas naar de oversteekplaats aan deze rivier, tegenover de gemeente Kessel (inventarisatiegebied Limburgs Peelgebied).
Vanuit de kern Reuver liep een weg in oostelijke richting naar de kern Offenbeek, en vervolgens naar de Nederlands-Duitse rijksgrens. Deze weg heette de Kivitsdijk.
Het heidegebied was bereikbaar via onverharde paden.

Rond 1860 hadden enkele verbeteringen aan het bestaande wegennet plaatsgevonden. De weg Roermond-Venlo staat op kaartmateriaal uit deze tijd aangegeven als straat- of kunstweg. Het overige interlokale wegennet verkeerde in onverharde toestand.

Na de aanleg van de spoorlijn Roermond-Venlo in 1865-1866 werd begonnen met de verbetering van het plaatselijke wegennet. Na 1890 werden de wegen van het spoorwegstation te Reuver naar de grens verhard in verband met de handel met Duitsland. Op de provinciale weg Roermond-Venlo werd ter hoogte van de kern Reuver in 1896 tol geheven. Rond 1900 kwam een einde aan deze tolheffing.

Tussen circa 1850 en 1940 vond een uitbreiding van het verharde wegennet plaats. Alle kernen waren door middel van verharde wegen met elkaar verbonden. Deze wegen hadden allen een aansluiting op de belangrijkste route, namelijk de weg Roermond-Venlo. Vanuit de kern Rijkel liep een verharde weg in westelijke richting naar de Maas. Hier bevond zich een voetveer naar de gemeente Neer (inventarisatiegebied Limburgs-Peelgebied). Vanuit de kern Beesel liep in noordelijke richting een verharde weg naar het veer op de Maas tegenover de gemeente Kessel (inventarisatie- gebied Limburgs Peelgebied).

Vanuit de kern Leeuwen, ten zuiden van Reuver liep eveneens een verharde weg naar de aanlegplaats van het veer naar Kessel.

De weg vanuit de kern Reuver in oostelijke richting via de kern Offenbeek, naar de Nederlands-Duitse rijksgrens was verhard.
De kern Reuver had tevens een verharde verbinding met de gemeente Belfeld.
Het inmiddels ontgonnen heidegebied langs de Nederlands-Duitse rijksgrens werd doorsneden door een net van onverharde wegen, op een systematisch patroon geënt.

4.2 Waterlopen

De belangrijkste waterloop op het grondgebied van de gemeente Beesel is de rivier de Maas. De Maas vormt de westelijke begrenzing van de gemeente. Sporen van een oude Maasmeander zijn direct oostelijk van deze rivier, ten zuiden van de kern Rijkel in het gebied Donderberg aan te treffen.
Naast de Maas stromen enkele beken door de gemeente. De Huil- of Tasbeek ontspringt op het grondgebied van de gemeente Swalmen (inventarisatiegebied Midden-Limburg) en stroomt vervolgens in noordwestelijke richting langs de kern Beesel. Deze beek voorziet de grachten rondom kasteel Nieuwenbroek van water. Ten noorden van deze kern stroomt de Huilbeek in de Maas. In het vroegere heidegebied langs de Nederlands-Duitse rijksgrens ontspringt de Schelkensbeek. Deze stroomt in noordwestelijke richting langs de oost- zijde van de kern Offenbeek. In noordelijke richting verlaat deze waterloop de gemeente Beesel. In het oostelijk deel van de gemeente ontspringt nog een tweede beek, de Maalbeek. Deze beek stroomt in noordelijke richting door de kern Reuver. Ten noorden van deze kern stroomt de Maalbeek in de Maas. Tijdens de ontginning van het grote heidegebied langs de Nederlands-Duitse rijksgrens zijn in dit gebied diverse kunstmatige waterlopen aangelegd waaronder de Vuilbeek. Deze waterlopen monden uit in de Schelkens- en de Maalbeek.
De afwatering binnen de gemeente Beesel geschiedt deels op natuurlijke wijze via de Maas en de genoemde beken. In het oostelijk deel van de gemeente geschiedt deze via de kunstmatig aangelegde waterlopen.
Het grondgebied van de gemeente ressorteert onder het Waterschap Het Maasterras.

4.3 Spoorwegen en tramlijnen

De gemeente Beesel wordt doorkruist door de spoorlijn Roermond-Nijmegen. Rond 1865-1866 werd het baanvak Roermond-Venlo voltooid. De spoorlijn liep op Beesels grondgebied westelijk en ongeveer evenwijdig aan de provinciale weg Roermond-Venlo.
Ter hoogte van de kern Leeuwen kruiste de spoorlijn deze weg.
Nabij de kern Reuver werd in 1865 een station gebouwd. Bij deze halte kwamen enkele jaren later emplacementen voor het laden en lossen van goederen. In de negentiger jaren van de vorige eeuw werden deze uitgebreid als gevolg van een sterke toename van de industriële bedrijvigheid. In deze jaren werd een zijspoor aangelegd ten behoeve van de dakpannenfabrieken tussen de kernen Reuver en Offenbeek.

Ten behoeve van enkele plaatselijke bedrijven werd ten zuidoosten van de kern Reuver een spoorlijn aangelegd. Het betrof een bedrijfslijn in de vorm van een smalspoor. Deze tram werd gebruikt voor de aanvoer van klei uit Duitsland ten behoeve van de dakpannenfabrieken te Reuver. Aanvankelijk liet men de klei vervoeren door boeren die 's winters, het jaargetijde waarin de klei gestoken werd, tijd hadden om dit extra werk uit te voeren. In Reuver werd de eerste lijn aangelegd tussen de bedrijven van Timmermans-Teeuwen en Laumans en de Icksberg over de grens in Duitsland.

5. De gemeente Beesel, nederzettingen

5.1 Beesel

De kern Beesel kan in haar oorspronkelijke vorm worden gekarakteriseerd als een nog vrij gaaf kransakkerdorp. In zijn meest volmaakte vorm bestaat een kransakkerdorp uit een krans van langs een centrale akker gelegen buurtschappen, met een centraal daartussen gelegen kerk- of marktdorp. De uitbreiding van de bebouwing in het centrale dorp vindt plaats langs oude wegen, de zogenaamde "einden" die dit dorp met de omliggende buurtschappen verbinden. Het geheel van de centrale akker en de daarlangs lopende, met boerderijen bebouwde "einden" duidt men aan als kransakkerdorp.
Begin 19e eeuw lag de in omvang bescheiden bebouwing langs de weg die de kernen Rijkel-Beesel-Reuver verbond. Daarnaast lag nog enige bebouwing langs de weg die vanuit de kern Beesel in westelijke richting naar de Maas liep. Direct ten zuidoosten van deze kern ligt kasteel Nieuwenbroek. Dit omgrachte kasteel dateert uit de zestiende eeuw. Het vormt een van de karakteristieke elementen van kransakkerdorpen: een omgracht kasteel in een lager gedeelte van de gemeente.
Langs de weg vanuit de kern Beesel in zuid-oostelijke richting lag enige bebouwing Busserendt genaamd. In 1819 telde Beesel vijf jeneverstokerijen, twee korenmolens en een olieslagerij.
Rond 1835 bestond de plaatselijke nijverheid uit een bierbrouwerij, drie graanstokerijen en twee meelmolens. De gemeente telde 1228 inwoners. De Dictionnaire Géographique vermeldt dat de armen turf wonnen in het gemeenschappelijk moeras het Rijckelsbroek, ten zuidoosten van Beesel.
Rond 1850 was de kern Beesel niet wezenlijk veranderd. De lineaire structuur was ten opzichte van het begin van de negentiende eeuw ongewijzigd. De gemeente Beesel wordt in de landbouw-historische literatuur tot het gebied rond Venlo gerekend. Ondanks een intensieve bebouwing was het cultuurareaal er in de periode tot ongeveer 1875 gering. De uiterwaarden waren er slechts smal, zodat er minder grasland aanwezig was dan elders. Dit gebied bevatte vooral veel bos en woeste gronden. Tussen circa 1850 en circa 1940 onderging de kern Beesel geen spectaculaire veranderingen. De bebouwing in noordelijke richting naar Reuver en in zuid-oostelijke richting naar Swalmen (inventarisatie- gebied Midden-Limburg) nam in beperkte mate toe. In de bestaande bebouwing langs de weg Beesel-Busserendt naar de provinciale weg Roermond-Venlo vond enige verdichting plaats. De belangrijkste ontwikkelingen in deze periode vonden plaats in de kern Reuver.

De kern Beesel bleef vooral georiënteerd op de landbouw, met daarnaast enige nijverheid gericht op lokale afzet. In 1866 telde Beesel vier bier- brouwerijen. In 1913 waren deze allemaal verdwenen. Van de drie stroopmakerijen die in 1866 in produktie waren is er nog een in bedrijf. In 1858 kende Beesel enige tabaksnijverheid. Het betrof hier huisnijverheid bestemd voor de lokale markt. In 1898 werd te Beesel een coöperatieve boerenleenbank opgericht.
De enige industrie in deze kern is de noordelijk van Beesel gelegen steenfabriek Sint Joris, opgericht in 1923. Dit bedrijf is nog steeds produktief.
Het inwonertal van de gemeente nam toe van 1228 in 1835, 1407 in 1850 tot 2156 rond 1900. In 1940 bedroeg dit 4895.

5.2 Reuver

De kern Reuver kan in haar oorspronkelijke vorm gekarakteriseerd worden als een lineaire nederzetting aan weerszijden van de weg Roermond-Venlo. Deze weg snijdt de kern in twee delen.
Begin negentiende eeuw was de omvang van de bebouwing zeer bescheiden.
Rond 1850 was de kern Reuver niet wezenlijk veranderd. Kaartmateriaal rond deze tijd vervaardigd maakt melding van een kerkgebouw en een kapel in de kern Reuver.
Tussen circa 1850 en circa 1940 onderging deze kern een flinke groei. De toename van de bebouwing vond met name plaats langs de wegen vanuit de kern in noordelijke, oostelijke en zuidelijke richting.
Langs de weg in oostelijke richting groeide de bebouwing van de kern Reuver vrijwel vast aan de bebouwing van de kern Offenbeek. In zuidwestelijke richting zien we eenzelfde beeld. Hier lag de bebouwing van de kern Leeuwen die vrijwel aansloot bij de bebouwing van de kern Reuver. De spoorlijn Roermond-Venlo die in 1865-1866 was aangelegd en de kern Reuver aan de oostzijde passeerde, had een duidelijke invloed op de toename van de bebouwing. Rond 1940 was het gebied tussen de oude kern en de spoorlijn grotendeels opgevuld met woonbebouwing. Aan de westzijde van deze spoorlijn was in 1865 een station gebouwd, aan de oostzijde hadden zich diverse bedrijven gevestigd waaronder de keramische industrie Teeuwen.
De klei voor deze industrie werd gedolven in het Limburgs-Duitse grensgebied. Men ontboste de vindplaatsen en verwijderde de niet bruikbare bovenlaag. Vervolgens werd de klei gedolven en per bedrijfstram afgevoerd naar de fabrieken. In 1892 werd de dakpannenfabriek J. Laumans opgericht, in 1904 de Greswarenfabriek Janssen-Willemsen.

Deze laatste fabriek werd in de tachtiger jaren van de twintigste eeuw afgebroken.

In het laatste kwart van de negentiende eeuw werden door de Gebroeders Teeuwen kleiwarenfabrieken opgericht te Reuver, Tegelen, Blerick en Kaldenkirchen (West-Duitsland). Het aantal werknemers in de Reuverse keramische industrie bedroeg in 1866 3 en was in 1909 gestegen tot 188.
In de jaren dertig van deze eeuw waren te Reuver enkele sigarenfabriekjes in bedrijf. Deze richtten zich vooral op de plaatselijke markt. Deze zijn inmiddels verdwenen.

5.3 Offenbeek

Deze kern is in het noordelijk deel van de gemeente gelegen,ten oosten van de kern Reuver. Begin negentiende eeuw bestond de bebouwing uit een aantal panden langs de weg vanuit de kern Reuver in oostelijke richting naar de Nederlands-Duitse rijksgrens.

In de periode tot circa 1850 trad in deze situatie geen verandering op. Kaartmateriaal vervaardigd rond 1935 toont aan dat sinds 1850 een flinke groei had plaatsgevonden. De komst van de keramische industrie nabij de spoorlijn Roermond-Nijmegen had niet alleen in de kern Reuver maar ook in de kern Offenbeek gezorgd voor een duidelijke toename van de bebouwing. De bebouwing van de kernen Reuver en Offenbeek was vrijwel aan elkaar vastgegroeid. Aan de noordzijde van deze kern was eveneens nieuwe bebouwing ontstaan.

5.4 Leeuwen

De kern Leeuwen bestond begin negentiende eeuw uit een bescheiden aantal panden rond de kruising van een tweetal wegen. Langs de weg die vanaf de provinciale weg Roermond-Venlo in westelijke richting naar de Maas liep bevond zich de meeste bebouwing. Deze weg kruiste met de route die de kernen Beesel en Reuver verbond. De komst van de spoorlijn Roermond-Nijmegen rond 1865-1866 had voor de kern Leeuwen geen noemenswaardige gevolgen .
Kaartmateriaal vervaardigd rond 1935 toont aan dat in deze kern enige toename van bebouwing had plaatsgevonden. Met name langs de weg in noordoostelijke richting naar de kern Reuver had een verdichting van de bebouwing plaatsgevonden. De bebouwing van de kern Leeuwen sloot nagenoeg aan bij de bebouwing van de kern Reuver. Aan de westzijde van de spoorlijn Roermond-Nijmegen waren enkele panden gebouwd.

5.5 Rijkel

De kern Rijkel was begin negentiende eeuw een kleine nederzetting in de zuidelijke Maasbocht. De panden lagen in een lineaire structuur langs de weg die de kern Beesel in zuidelijke richting met de gemeente Swalmen (inventarisatiegebied Midden-Limburg) verbond.
In de periode tot circa 1850 veranderde deze kern qua grootte en structuur nauwelijks.
Kaartmateriaal vervaardigd rond 1935 toont aan dat sedert 1850 slechts weinig groei had plaatsgevonden. Langs de weg in zuidoostelijke richting had enige verdichting van bebouwing plaatsgevonden. Tevens wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van een kapel in deze kern.

5.6 Verspreide bebouwing

De gemeente Beesel bevatte in de periode 1850-1940 vrij veel verspreide bebouwing. Met name de grootschalige ontginningen in het oostelijk deel van de gemeente waren daaraan debet.
Begin negentiende eeuw bevond deze bebouwing zich vooral in het noordelijk deel van de gemeente. In het zuidelijk deel lag aan de westzijde van de provinciale weg Roermond-Venlo kasteel Waterloo en iets ten noorden hiervan boerderij Michelshof. In de noordpunt van de gemeente nabij de grens met de gemeente Belfeld lagen de boerderijen Klaashof en Ruttenhof. Aan beide zijden van de Schelkensbeek was de bebouwing van Ronckenstein gesitueerd.
Oostelijk van de kern Offenbeek aan de Kivitsdijk lag het pand Kivitshuys.
Rond 1850 was in deze situatie weinig verandering opgetreden. In het bosgebied de Lommerbergen was enige bebouwing ontstaan en in de zuidpunt van de gemeente lag de boerderij Hoesterhof.
Kaartmateriaal vervaardigd rond 1935 toont aan dat in de ontginningsgebieden diverse boerderijen waren gebouwd. Het vroegere heidegebied langs de Nederlands-Duitse rijksgrens was omgezet in grote percelen weide- en akkerland. In dit gebied waren een tiental boerderijen gebouwd en naar heiligen vernoemd. Bij de grenspost met Duitsland waren enkele panden gebouwd, Witte Steen genaamd.
In het zuidelijk deel van de gemeente tussen de kern Beesel en de grens met de gemeente Swalmen was enige verspreide bebouwing gesitueerd.

5.7 Nederzettingen na 1940

In de periode na 1945 vonden in de kern Beesel op beperkte schaal uitbreidingen plaats. Aan de noordzijde van deze kern werd een nieuwe woonwijk gebouwd. In het bosgebied de Lommerbergen is een recreatieoord gevestigd. Hier zijn tientallen vakantiebungalows gebouwd.

De kern Rijkel vertoonde nauwelijks enige groei.
De grootste veranderingen vonden plaats in de kern Reuver. Westelijk van de provinciale weg Roermond-Venlo en aan de zuidzijde, tussen de provinciale weg en de spoorlijn werden nieuwe woonwijken gebouwd.
In de kern Offenbeek zijn aan de noord- en zuidzijde van de weg richting grens nieuwe woonwijken tot stand gekomen. In deze kern is tevens een nieuwe kerk gebouwd. Aan de westzijde ligt ingeklemd tussen de spoorlijn en de kern Offenbeek een nieuw industrieterrein. Het oude industrieterrein is aan drie zijden ingesloten door woonbebouwing.
De kernen Reuver, Offenbeek en Leeuwen vormen thans geheel aaneengesloten bebouwing.

De gemeente Beesel kan als volgt worden gekarakteriseerd. De kern Beesel heeft vooral een woonfunctie, en daarnaast veel land- en tuinbouw.
De kern Reuver heeft veel meer een industriële functie. De aanwezige infrastructuur heeft de opkomst van allerlei vormen van nijverheid en industrie bevorderd. Dit heeft op zijn beurt weer een stimulans betekend voor het ontstaan van woonbebouwing.

6. Conclusies Beesel

6.1. Ter afronding van de inventarisatie van de gemeente Beesel dienen de volgende opmerkingen te worden gemaakt. De gemeente Beesel heeft in de periode 1850-1940 een geringe groei doorgemaakt met name in de vorm van verdichtingen langs bestaande wegen, zowel in de kern Beesel als in de kern Reuver. Derhalve is het geven van een stedebouwkundige typologie in dit kader niet relevant.

6.2. V.w.b. de kernen binnen de gemeente Beesel kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

Beesel
De kern Beesel heeft in het tijdvak 1850-1940 een zeer marginale groei doorgemaakt. In feite heeft de kransakkerstructuur zich verdicht. Verdichtingen hebben met name plaats gevonden aan de Monseigneur Theelenstraat (de hoofdader van de kern Beesel), de Hoogstraat (de weg richting Reuver), de Burgemeester Janssenstraat (de weg naar Swalmen). Het betreft veelal invullingen met traditioneel sobere woonbebouwing uit de jaren dertig.
Opmerkelijke objecten in de bebouwing van Beesel zijn de R.K. kerk en het Raadhuis.
De in traditionele stijl uitgevoerde St. Gertrudis kerk dateert van 1926/1928 en is ontworpen door de architecten C. en J. Franssen. De nabij de kerk gelegen pastorie is van oudere datum.
Het Raadhuis uit 1876, gelegen aan de markt is ingrijpend gerenoveerd.
De kleine kern Ouddorp kent nog een opmerkelijke lintbebouwing en o.a. een klein kerkhof, helaas is het aanzien door nieuwbouw en verbouw van panden aangetast.

Reuver
In vergelijking tot de kern Beesel heeft Reuver in het tijdvak 1850-1940 een flinke groei doorgemaakt. De van oudsher aanwezige lineaire nederzettingsstructuur heeft enerzijds een verdichting ondergaan (aan de Rijksweg Roermond-Venlo) en anderzijds een uitbreiding in noordelijke, oostelijke en zuidelijke richting respectievelijk aan de Rijksweg, aan de Keulseweg en aan de Pastoor Vranckenlaan die over gaat in de Beeselse weg.
De heterogene woonwinkel bebouwing aan de Rijksweg stamt grotendeels uit de periode rond de eeuwwisseling. De bebouwing in het centrale deel van de kern loopt in noordelijke en zuidelijke richting in bouwjaren op tot aan het eind van de jaren dertig.
De bebouwing aan de Pastoor Vranckenlaan heeft vnl. een woonbestemming.

Diverse woningen vertonen gemeenschappelijkheden in de architectonische uitvoering: zwaar gedimensioneerde lateien en dorpels en een veelvuldig gebruik van een combinatie van zadel- en mansardedak.
Binnen het centrale deel bevinden zich enkele opmerkelijke gebouwen. Aan de Pastoor Vranckenlaan ligt het in neogothische stijl uitgevoerde klooster van het Heilige Hart, dat rond 1900 is gebouwd. De Rotterdamse architect J. Margry is betrokken geweest bij enkele verbouwingen in 1930 en 1931. Vlak hiernaast prijkt de St. Lambertus kerk, een in 1878-1880 door Johannes Kayser ontworpen neogothische kruisbasiliek. In dit vroege werk van Kayser zijn duidelijk de invloeden af te lezen van Noord-Duitse baksteen gothiek.

Voorts dient de aandacht te worden gevestigd op het station met bijbehorende stationsbebouwing. Het station gelegen aan de spoorlijn Roermond-Venlo dateert van 1865 en is tweemaal verbouwd, in 1911 en 1930. De stationsbebouwing aan de Stationstraat draagt deels nog een horecabestemming en dateert van het begin van deze eeuw.
Even buiten de kern Reuver ligt aan het zuidelijk deel van de Rijksweg het kasteel Waterloo. In opdracht van de markiezin van Villers Grignoncourt van Nispen tot Sevenaer hebben de architecten C. en J. Franssen dit kasteel in 1922 ontworpen. Het kasteel vormt een voorbeeld van late bakstenen kasteelbouw, in een traditionele bouwstijl.
Vermeldenswaard is ook de aanzienlijke gesloten hoeve aan de Bergerhofweg no. 15, deze dateert waarschijnlijk uit het midden van de 19e eeuw.

Verspreide bebouwing.
Mede ten gevolge van grootschalige ontginningen in het eerste kwart van de twintigste eeuw in het oostelijk deel van de gemeente Beesel is relatief veel verspreide bebouwing in het buitengebied aangetroffen.

Tenslotte is in de kern Rijkel een gietijzeren wegwijzer geïnventariseerd uit het eind van de vorige eeuw, een van de weinige nog in het Limburgs landschap aanwezige gave gietijzeren wegwijzers.

6.3 Gebied met bijzondere landschappelijke inrichting Meerle Broek

Dit gebied is gelegen in het oostelijk deel van de gemeente Beesel. In dit gebied heeft een planmatige ontwikkeling plaatsgevonden die vooral tot uitdrukking komt in de infrastructuur en ontginningswijze en is gerelateerd aan de hier gebouwde ontginningsboerderijen.
Tijdens de inventarisatie werden aan de Muiterdijk een aantal ontginningsboerderijen aangetroffen. Het betreft hier een tiental naar heiligen vernoemde boerderijen die gebouwd zijn bij de ontginning van het Meerle Broek in het begin van de jaren dertig. De boerderijen behoren tot de groep van het Hallehuis. Het woonhuis bevindt zich aan de kopgevel en in veel gevallen is een wolfsdak toegepast.

Literatuurlijst

1. Handboek der geografie van Nederland, deel VI, Zwolle 1959.

2. Jaarboeken Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, 1981 e.v.

3. J. Kuyper, Gemeente-atlas van Limburg, Maasbree 1981.

4. W.J.M. Leideritz, "De stoomtrams van Noord-Brabant en Limburg" in Trams en tramlijnen, Rotterdam 1972.

5. Lijst van Nederlandse gemeenten, 's-Gravenhage 1988.

6. Dr. G.C.P. Linssen, Verandering en verschuiving. Industriële ontwikkeling naar bedrijfstak in Midden- en Noord-Limburg 1839-1914. Tilburg 1969.

7. Ph. van der Maelen, Dictionnaire Géographique du Limbourg, Assen 1978.

8. P. Nijhof, e.a. , Opzoek naar ons industrieel verleden. Gids langs monumenten van bedrijf en techniek. Deel 2. Haarlem 1987.

9. Drs. J.F.R. Philips, Drs. J.C.G.M. Jansen, Drs. Th.J.A.H. Claessens, Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914. Assen 1965.

10. Rapport voor de ruilverkaveling Beesel-Swalmen. Centrale Cultuurtechnische Commissie. z.p. 1984.

11. Drs. A. Steegh, Monumentenatlas van Nederland, 2e druk, Zutphen 1985.

Kaartmateriaal

1. Tranchotkaarten :
   nr. 39 Swalmen
   nr. 40 Brüggen
   1803-1820
   1 : 25.000

2. Kaart uit J.Kuyper, Gemeente-atlas van Limburg
   Gemeente Beesel
   ca. 1865
   1 : 37.500

3. Topografische kaarten :
   nr. 728 Kessel
   nr. 739 Buggenum
   nr. 740 Swalmen
   1934

4. Kaart gemeente Beesel 1982
   1 : 10.000

5. Kaart provincie Limburg, regio Maasvallei
   1982
   1 : 50.000

Lijst van bij de gemeentebeschrijving gevoegde afbeeldingen

I	De huidige gemeente Beesel
II	Tranchotkaart westelijk deel gemeente Beesel
III	Tranchotkaart oostelijk deel gemeente Beesel
IV	De gemeente Beesel rond 1865
V	Het zuidelijk deel van de gemeente Beesel in 1934
VI	Het oostelijk deel van de gemeente Beesel in 1934
VII	Het westelijk en noordelijk deel van de gemeente Beesel in 1934

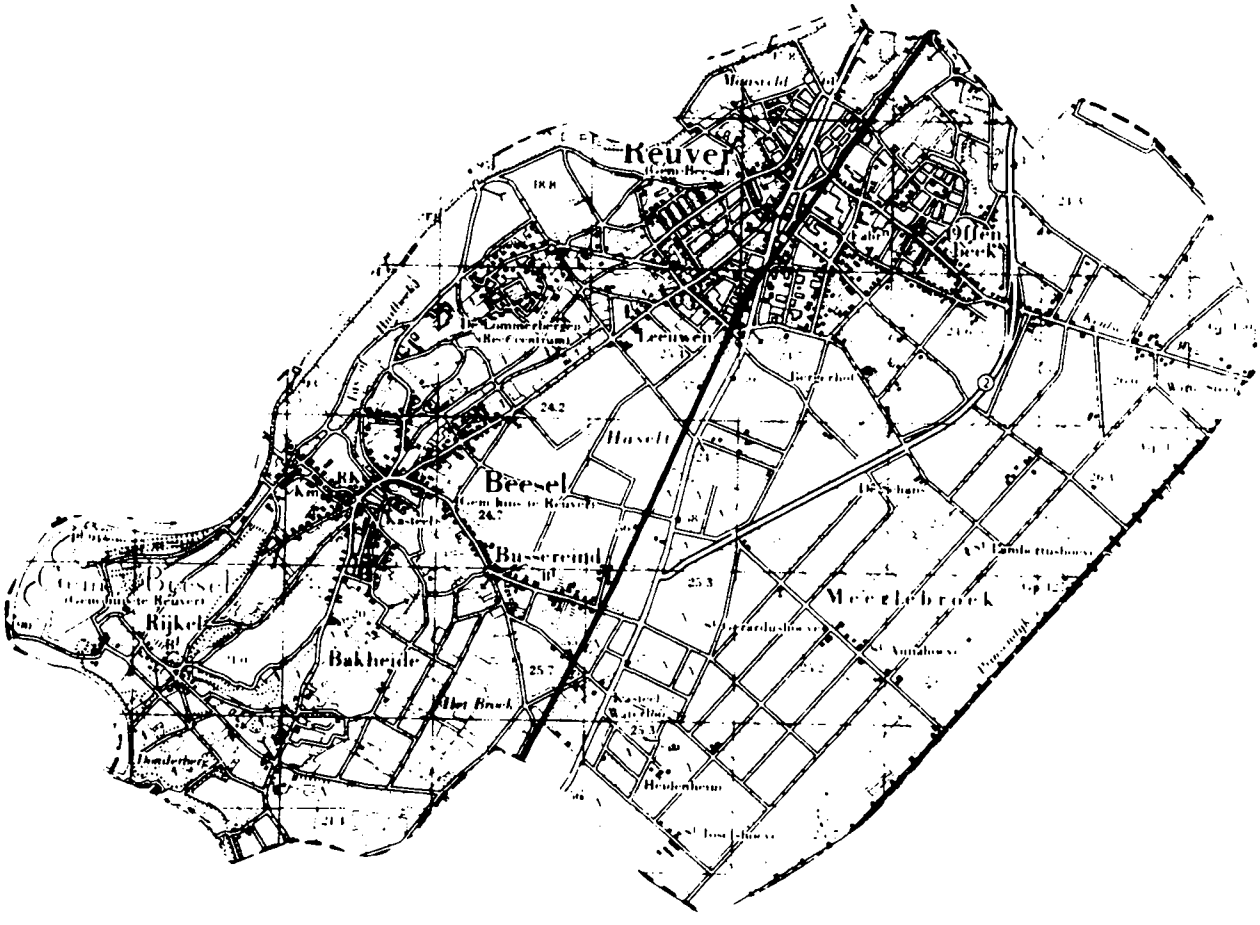

I

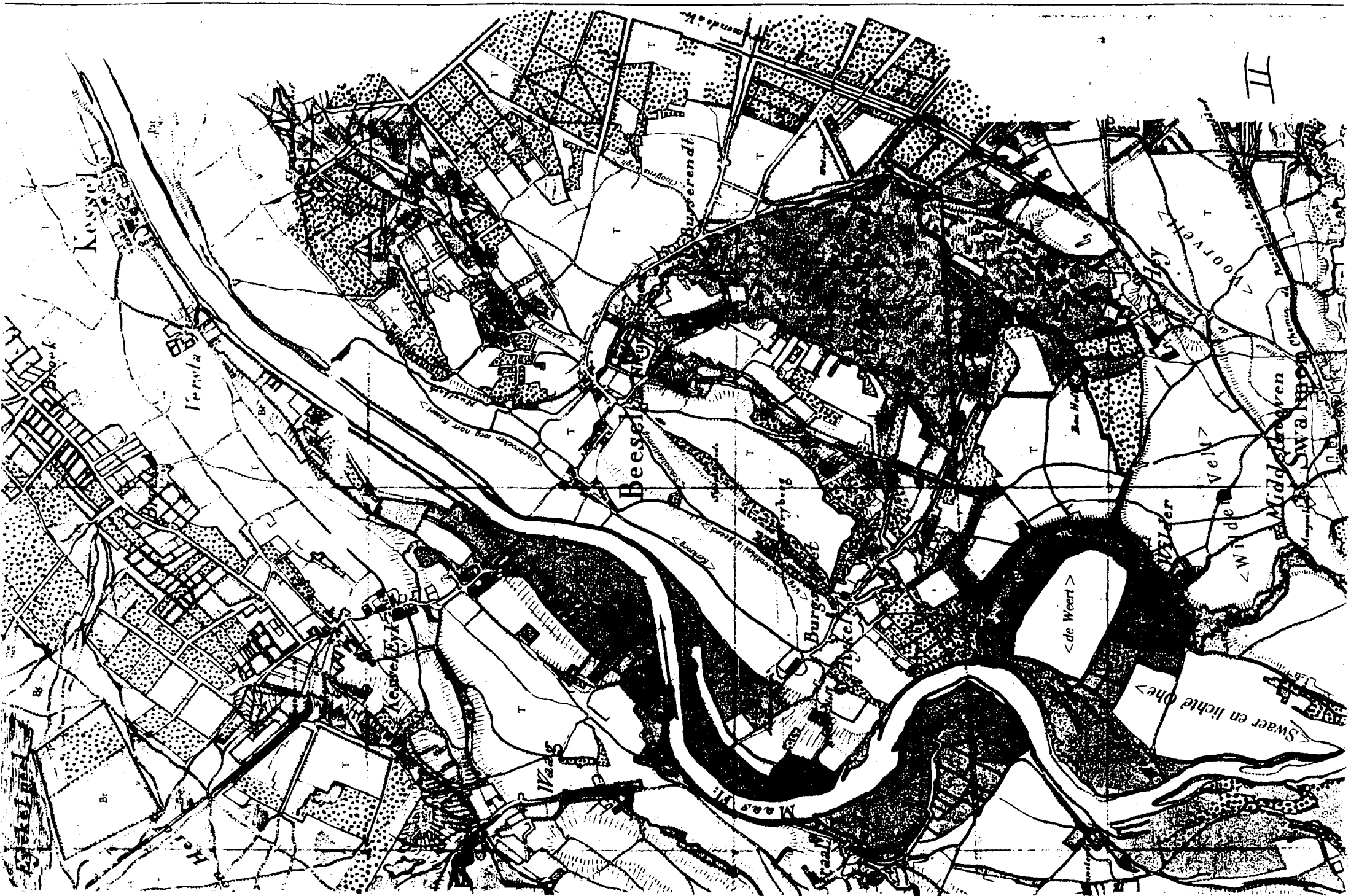
Kessel
Venlo
Beesel
Burgerendt
Wanssum
Grete Eyk
Wadt
Maas fl.
Burgt
Middelaven
Swalmen
Woorveh
Wilde Veh
Water
<de Weert>
<Swaer en lichte Ohe>

Blattnummer und Abgrenzung der heutigen deutschen Top. Karte 1:25000

PROVINCIE LIMBURG. GEMEENTE BEESEL.

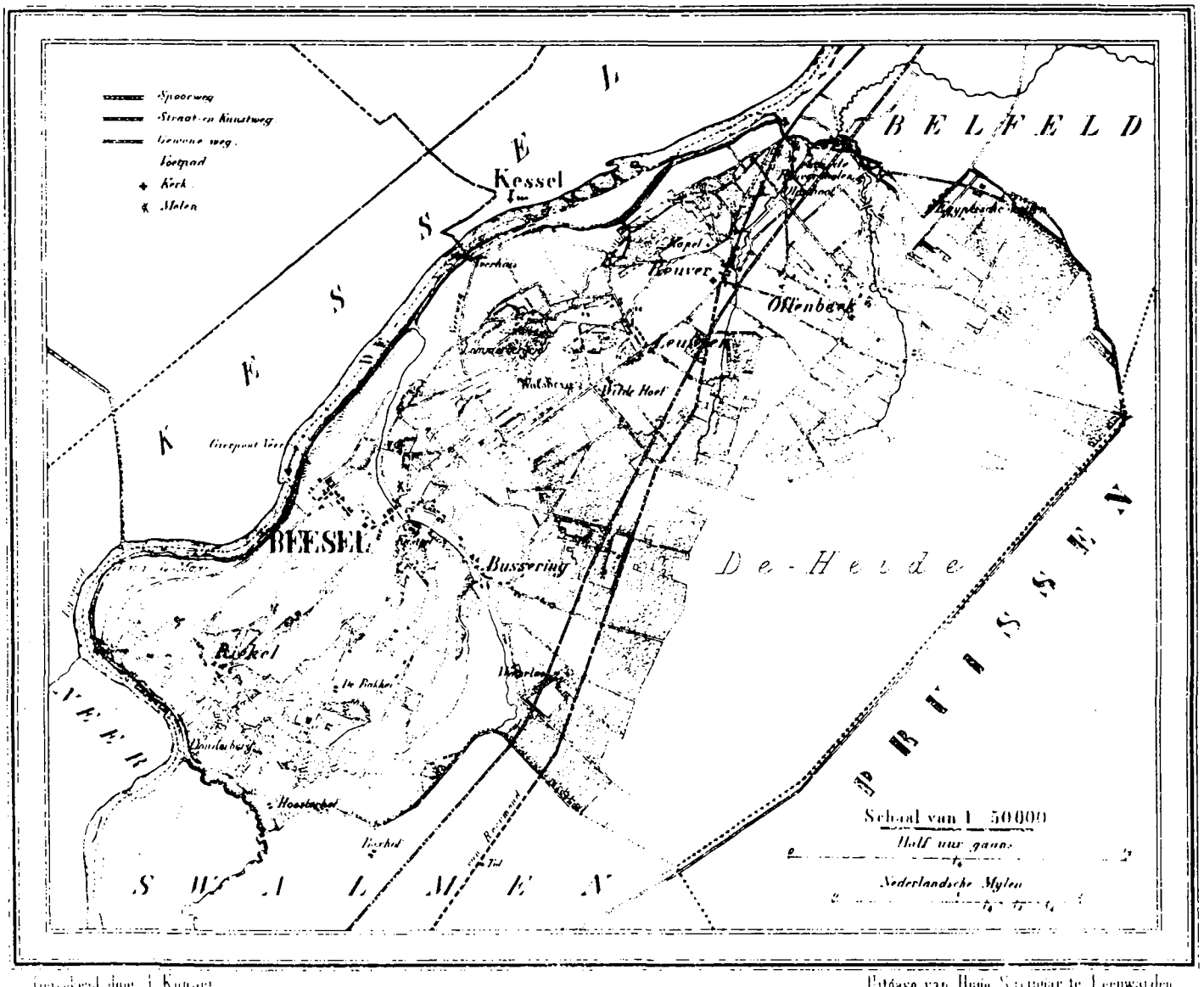

Gecopieerd door J. Kuiper. Uitgave van Hugo Sauniger te Leeuwarden.

2912 Bunders. 1625 Inwoners. (1903) 2071.

IV

al 1:25000

727 Helden.

Rijksdriehoeksmeting.

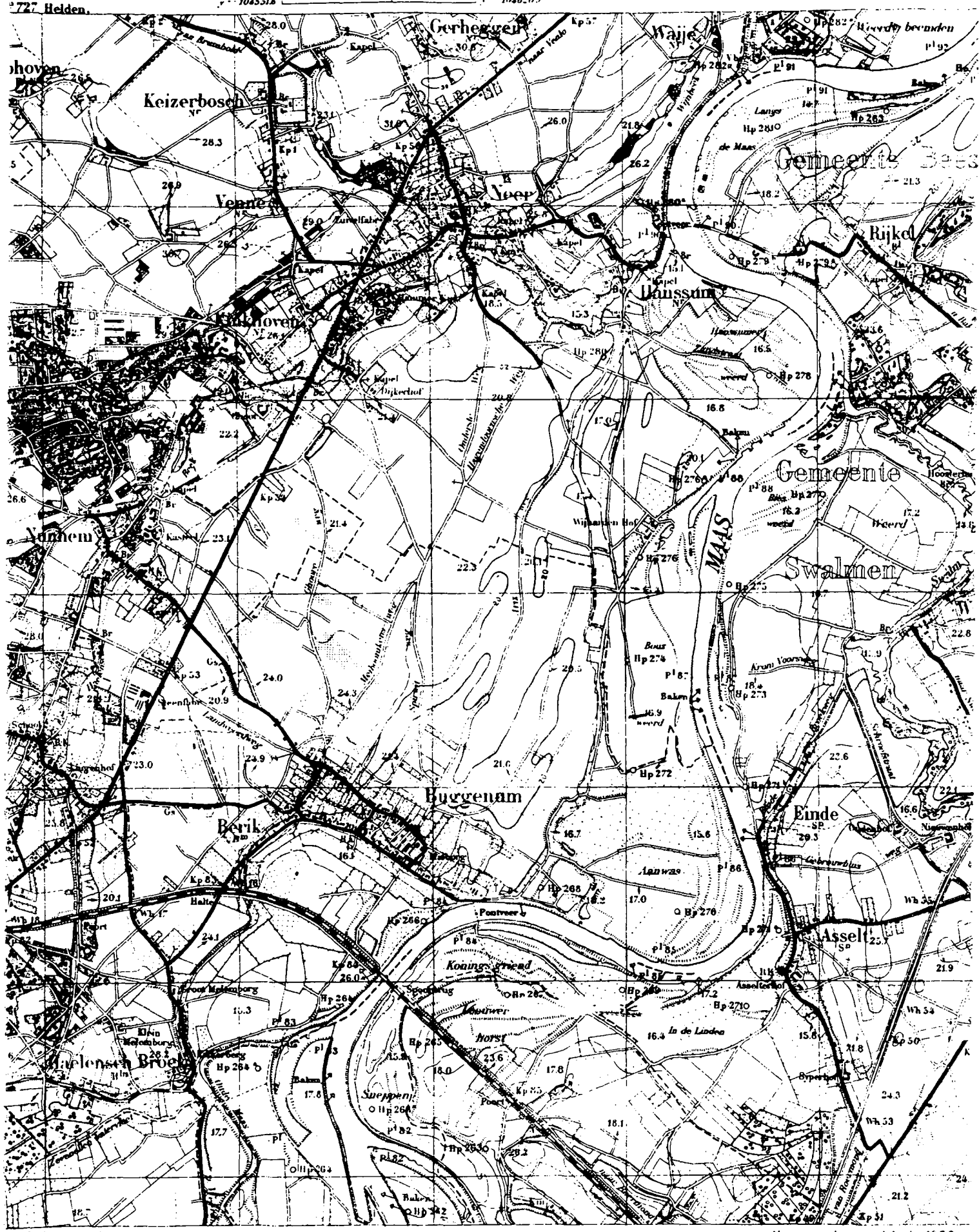

746 Roermond.

van 5000 meter.

0 2500 meter.

uden ten behoeve van den Staat der Nederlanden.

Nadruk verboden.

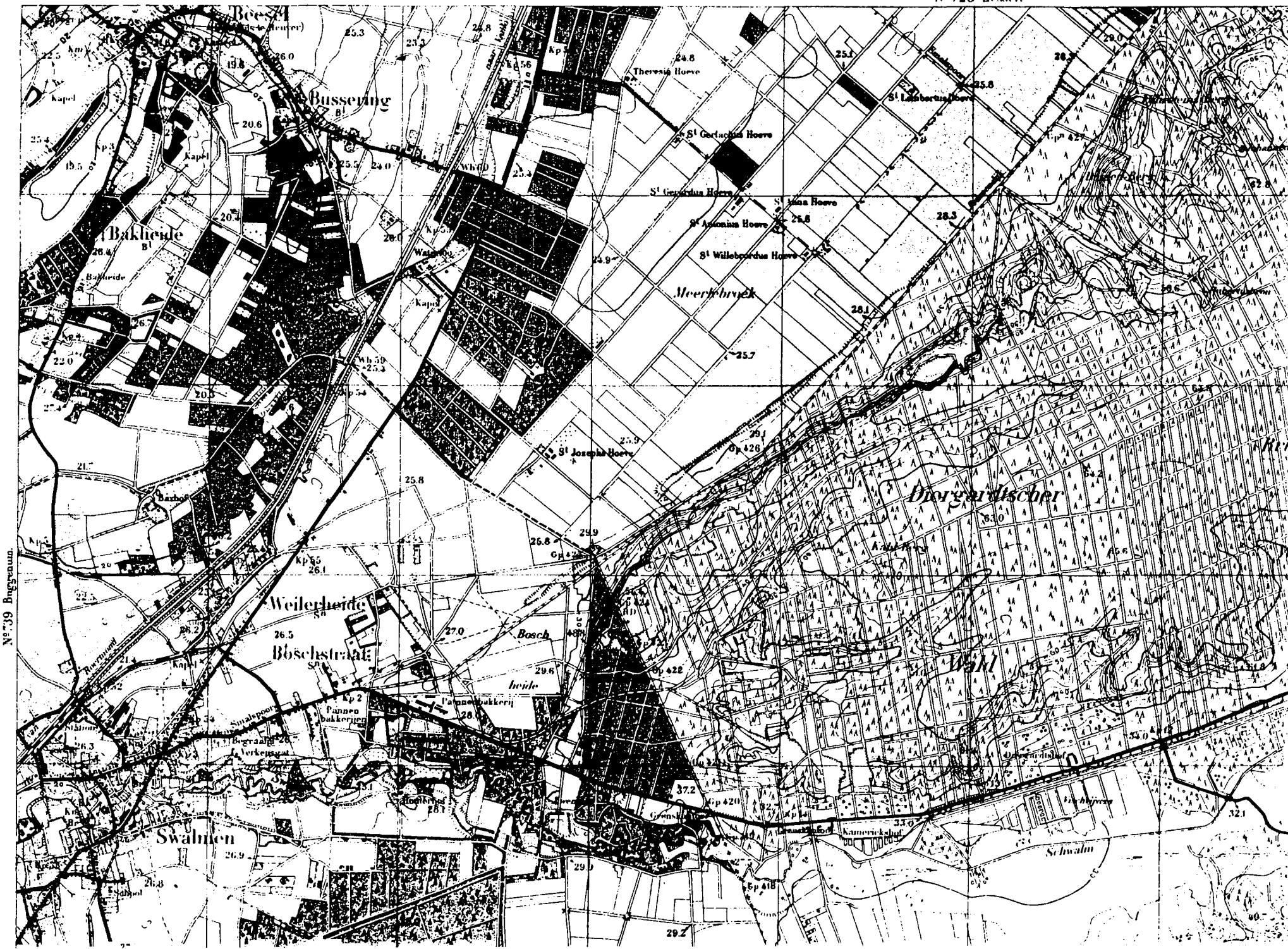
Beek
Bussering
Bakheide
Weilerheide
Boschstraat
Swahnen
Meerkbruck
Bosch
heide
Pannenbakkerij
Theresia Hoeve
St Lambertus Hoeve
St Gertrudis Hoeve
St Gerardus Hoeve
St Anna Hoeve
St Antonius Hoeve
St Willebordus Hoeve
St Joseph Hoeve
Diergardischer
Wahl
Schwalm
Kamerickshof
Hoekhof
Kapel
Bahnhof
Schule
Nº 739 Buggenum.

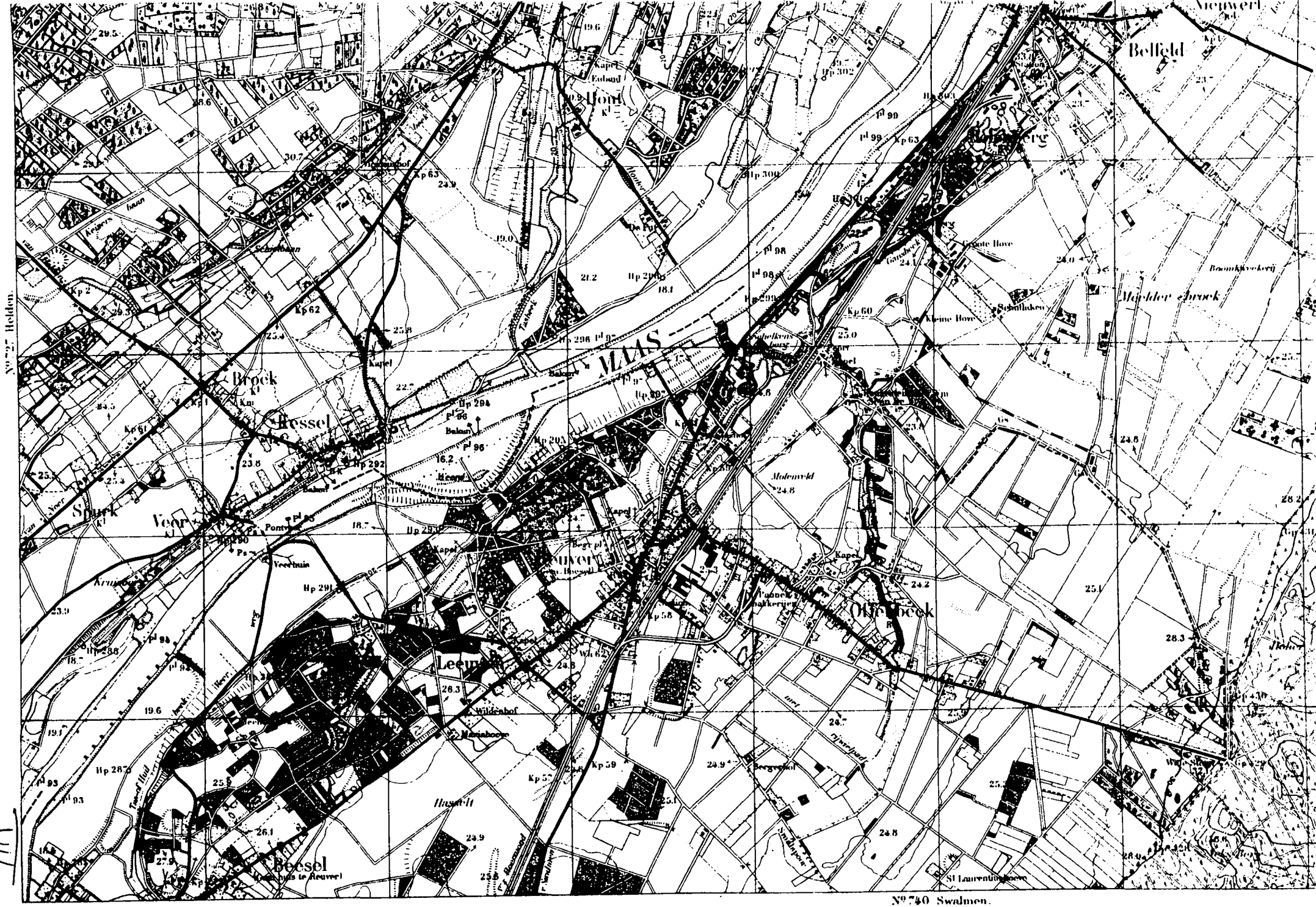
Nieuwerl
Belfeld
Lom
Groote Hove
Kleine Hove
Meerder Broek
MAAS
Broek
Hessel
Spurk
Veer
Leeuwen
Olde Beek
Beesel
Hasselt
Molenveld
Wildenhof
Meriahoeve
Kapel
Veerhuis
Pontveer
Kp 63
Kp 62
Kp 60
Kp 58
Kp 59
Kp 57
Hp 290
Hp 291
Hp 292
Hp 294
Hp 296
Hp 300
Hp 302
Hp 286
Hp 287
Hp 288
Hp 289
Hp 293
Hp 295
Hp 297
Hp 298
Hp 299
Hp 301
Pl 99
Pl 98
Pl 97
Pl 96
Pl 95
Pl 94
Pl 93
Pl 92
Pl 91
Bakens
Schutbaan
Kreiers baan
Kruis
Weer
Tuer
Tuerd Hoid
Tuerbeek
Hoeker beek
Smalspoor
Rijwielpad
Bergschool
St Laurentius hoeve
Tonnen bakkerij
Baumkweekerij
Schuilhoeken
Gasthuis
Molenweg
Wh 62
Wh 63
Wh 64
Wh 65
Wh 66
Wh 67
Wh 68
Wh 69
Wh 70
Wh 71
Wh 72
Wh 73
Wh 74
Wh 75
Wh 76
Wh 77
Wh 78
Wh 79
Wh 80
Wh 81
Wh